

Kozica tatrzańska

– *Rupicapra rupicapra tatrica*

Znaki szczególne:

- na terenie występowania kozica nie jest mylona z żadnym innym gatunkiem
- wyraźnie zaznaczony dymorfizm płciowy – samce są większe
- samiec i samica posiadają hakowato zagięte do tyłu rogi; u dorosłych osiągają długość 22–26 cm; u samców masywniejsze i dłuższe

Długość ciała:

110–130 cm

Wysokość w kłębie:

70–90 cm

Masa ciała:

35–50 kg (samce) i 30–42 kg (samice)

Sierść:

latem kilkucentymetrowa, płoworuda, czasem czerwona; zimą dwukrotnie dłuższa w odcieniach ciemnego brązu z przewagą czerni; pysk, brzuch i pośladki białe lub białożółte, wzdłuż grzbietu czarna pręga

Inne cechy:

mocne kończyny zakończone dwiema raciami przystosowanymi do poruszania się w skrajnych warunkach (stromie skały pokryte śniegiem i lodem)

Kozica tatrzańska

PODSTAWOWE WIADOMOŚCI

Preferuje surowe, wręcz pierwotne środowisko górskie. Jest do tego doskonale przystosowana – dłuższe kończyny tylnie pozwalają żerować na stromych zboczach, zwinnie wspinać się pod górę oraz łatwiej przeskakiwać ze skały na skałę. Budowa ruchomych racic zapewnia nie cztery, ale wręcz osiem punktów oparcia. Na kręwdziach racic znajdują się rogowe kanty, które latem ścierają się, odsłaniając lepką podszewę.

W ciągu dnia najczęściej przebywa na odosłoniętych powierzchniach hal, noc zaś spędza w pobliżu pastwisk lub w bezpiecznych, trudno dostępnych miejscach. Poza okresem zimy oraz szczególnie trudnych warunków pogodowych unika lasu. Preferuje otwartą przestrzeń i dobrze czuje się wśród skał i turni. Żerowanie stanowi główną aktywność dzienną. Żeruje z przerwami na spoczynek i przeżuwanie pobranego pokarmu.

Żywi się pokarmem roślinnym, w skład którego wchodzi ponad setka gatunków roślin, głównie pędów, kory i liści, okresowo owoce różnych gatunków jagód, a także wiele gatunków traw, ziół, mchów i porostów. Wymaga dostępu do wody o najwyższej klasie czystości.

Jest terytorialna i żyje w niewielkich stadach zwanych kierdelami, o określonej strukturze społecznej, którym przewodzi doświadczona samica z młodymi, tzw. licówką. Mogą one niekiedy osiągać liczebność ponad 50 osobników, najczęściej 5–15 sztuk. Poza okresem rui samce żyją samotnie albo tworzą własne grupy.

Ruja trwa od końca października do początku grudnia. Samce walczą wówczas o panowanie nad stadem. W wyniku walk zdarzają się przypadki skaleczeń i urazów śmiertelnych. Znane są również próby pozorowania ataku na człowieka.

Samica rodzi przeważnie jedno kozię. Młode przychodzą na świat od końca kwietnia do początku czerwca, zwykle pod osłoną kosodrzewiny oraz niezbyt stromych skał. Zazwyczaj wykorzystywane są do tego te same od lat miejsca, zwane kotelnicami.

Młode są karmione mlekiem matki do pierwszej zimy. Bardzo wczesnie przechodzą stopniowo na pokarm roślinny. Przy matce pozostają około 2 lat. Bez nadzwyczajnej troski i opieki matek nie byłyby zdolne przeżyć w trudnych górskich warunkach.

ZAGROŻENIA

Zagrożenia naturalne:

- presja drapieżników, szczególnie rysia i wilka, a nawet niedźwiedzia; dla kozłat dodatkowo niebezpieczeństwo stanowią: lis, orzeł przedni i kruk

- czynniki środowiskowe – lawiny śnieżne, gwałtowne spadki temperatury i opady śniegu, szczególnie w okresie rodzenia młodych

Zagrożenia ze strony człowieka:

- nadmierny ruch turystyczny (np. turystyka piesza i narciarska) i sportowy (np. taternictwo, narciarstwo, lotniarstwo), które prowadzą do zmian zwyczajów i naturalnych zachowań kozic, rozprzestrzeniania chorób i pasożytów oraz ograniczenia zasięgu występowania kozic
- zbyt intensywna obecność człowieka wprowadza niepokój w ostojach i miejscach rodzenia młodych, zmuszając zwierzęta do migracji w rejonny spokojniejsze, ale mniej bezpieczne
- nadmierny hałas powodowany przez urządzenia stosowane w granicach występowania kozic – trasy kolejowe, ratraki na trasach narciarskich, helikoptery, skutery śnieżne itp.
- wciąż istniejące kłusownictwo, szczególnie w odosobnionych ostojach

WYMAGANE DZIAŁANIA

- ochrona siedlisk – ograniczanie zanieczyszczenia szlaków turystycznych i tras narciarskich oraz ograniczanie ilości ścieków i odpadów
- ochrona terenu występowania i miejsc szczególnie ważnych dla biologii gatunku, przede wszystkim miejsc rodzenia młodych
- zaostrzenie ochrony przed kłusownictwem
- ograniczanie dostępności zasiedlanych przez kozice terenów dla sportu i turystyki
- współdziałanie polskich i słowackich parków narodowych w zakresie ochrony przez opracowanie i wdrożenie jednolitego programu ochrony populacji

ZWIERZĘTA CHRONIONE

W

Polsce występuje w Tatrach Wysokich i Tatrach Zachodnich, na wysokościach od 1350 m n.p.m. do 2200 m n.p.m., niekiedy wyżej. Poza Tatrami grupa kozic zadomowiła się w masywie Śnieżnika Kłodzkiego, są to jednak przedstawiciele gatunku alpejskiego.

Polski Związek Łowiecki